

NOTAT fra foredrag Onsdag 13. September 2017

Glimt af de religiøse vækkelsers historie i Nordjylland fra Grundloven 1848 til i dag v/Jens Brun

Efterårets 1. foredrag blev taget hul på ved en varm velkomst til aftenens foredragsholder Jens Brun og de 45 fremmødte medlemmer. Herefter overtog foredragsholderen straks mikrofonen og som havde glædet sig til endnu et møde med foreningens medlemmer i disse dejlige lokaler på Strandvejen..

Før der blev taget hul på aftenens hovedtema, blev givet et kort rids over Danmarkshistorien begyndende med det uprovokerede angreb på det neutrale Danmark, hvor England så at sige stjæler Danmarks flåde for at konfiskere den i Østersøen og dermed også stjæler danskernes svimlende indtægter fra Øresundstolden. Styrede os videre til Danmarks enevældige konge, Frederik VI, som var den eneste, der tilsluttede sig Napoleon og derfra videre til Wienerkongressen, som skulle ordne Europas politiske forhold efter Napoleonskrigene. Hen mod 1840'erne forbedredes landets økonomi og guldalderen opstod med dens mange digtere og malere. Enevælden blev ophævet ved Grundloven af 1849 som bød på religionsfrihed og herefter kom der glimt af de vækkelsesbevægelser, der opstod og som greb ind i det almindelige folkeliv og familien generelt.

Således var det især i årene efter Grundloven fødtes, at Indre Mission, Mormonerne og Baptismen kom til at stå meget stærkt især i bl.a. Nordjylland. Men der er også træk fra kampen mellem Grundtvigianisme & Indre Mission og fra de religiøse retningers opgør med den evangelisk-lutherske folkekirke. Litterære udtryk fra disse konflikter ses bl.a. i Kaj Munks "Ordet" og Hans Kirks "Fiskerne".

Der blev skildret et forløb med et ungt gårdejerpar fra Vester Hassing, Karen & Jens Larsen, som hørte til de vakte/de nyomvendte. De holdt deres førstefødtes dåb i 1850 og som skikken bød, blev stort set hele byen inviteret til dåbsgilde og efterfølgende samlede man i gårdens store stue, hvor middagen blev serveret. Alle var glade og tilfredse, snakken og latteren gik, men efter middagen delte selskabet sig i to. Den ene halvdel gik ind i en stue, hvor der blev spillet kort og røget cigarer. I en anden stue samlede den anden halvdel af selskabet med deres salmebøger og sang salmer. Så næste gang Karen & Jens holdt dåbsgilde, inviterede de kun dem, som havde siddet i den stue, hvor der var blevet sunget salmer. I perioden 1850-1900 blev den kristelige vækkelse delt i to, som hver for sig kom til at præge den danske folkekirke: Grundtvigianisme og Indre Mission.

Dette hændelsesforløb viser to ting omkring vækkelserne: ¹⁾ Tilhørsforholdet til en vækkelse giver mennesker en ny og stærk følelse af identitet: Jeg ved, hvem jeg er, hvem jeg hører sammen med/en del af et fællesskab og ²⁾ vækkelse sætter skel og dermed deler de gamle, naturlige fællesskaber op: Fordi man bor i samme by, er man ikke nødvendigvis en del af det samme fællesskab længere, føler sig måske endnu stærkere knyttet til nogen, som bor andre steder og som man kun ser en gang imellem.

For overskuelighedens skyld koncentreredes foredraget om to vækkelser i Nordjylland, der har enkelte lighedspunkter, men som også blev konkurrenter: Baptismen og Mormonerne.

Baptismen er en kristen retning, der går tilbage til reformationsårene omkring 1525 i Tyskland og Schweiz. Deres mærke var, at dåb af spædbørn var forkert - man skulle kun døbe mennesker, der var helt bevidste om, hvad der foregik og til hvad, man sagde ja til, dvs. voksendåb. *Baptister* betyder døbere og heraf navnet. Modsat mormonerne var baptisterne stilfærdige og stilede efter fred med omgivelserne.

Mormonernes fader Joseph Smith fik i 1830'erne en åbenbaring, som viste, at han skulle bygge et nyt Zion i USA til erstatning for Zionsbjerget i Jerusalem. Valget faldt på staten Utah og gik herefter ud på at hverve folk, som ville udrejse og bosætte sig der, om ikke andet så skænke et beløb. Ca. 1850 dannedes den første mormonmenighed i København og allerede i oktober samme år kom de første mormonmissionærer til Aalborg. De havde ingen kirker/forsamlingshuse men gik fra hus til hus og vakte meget stor modstand og optøjer i befolkningen - også med påstanden om, at de havde flerkoneri.

Jens Brun afsluttede et superfint foredrag med en beretning om røverne fra Rold, som iblandt sig havde en kvinde ved navn Pernille. Hun gjorde sig bemærket som én af de mest barske og grusomme i gruppen. Men hvad der skete med hende fortaber sig og såfremt nogle blandt slægtsforskere kender hendes videre skæbne, hører Jens Brun meget gerne herom (tlf.nr. 98141627, mail: JEBR@km.dk).

Kilder til aftenens foredrag: Hans Brix: ”Hurtigt svandt den lyse sommer” og ”Fiskerne” samt Historisk Samfunds årbøger: ”Fra Himmerland og Kjær Herred”. Sidstnævnte findes næsten komplet på Landsbiblioteket.

Elin Oensbo

